

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@stm.fi

Viite

STM022:00/2017

Luonnos hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (versio 23.4.2018)

Lausunto

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä.

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä on aiemmin lausunut 28.2.2017 IEPsHP/14/00.04.00/2017 lakiesityksen aiemmasta versiosta. Tämän lisäksi Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä lausuu versiosta 23.4.2018 seuraavaa.

Ehdotuksessa erilliset terveydenhuollon ja sosiaalihuollon henkilörekisterit sekä niihin liittyvät monimutkaiset suostumus- ja kieltosäännöt hankaloittavat sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakaslähtöistä toteuttamista, erityisesti tilanteissa, jossa asiakkaan saamaan palvelukokonaisuuteen sisältyy sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluita. Uudessa 23.4.2018 päivätysssä esitysluonnoksessa ehdotus yhteisestä asiakasrekisteristä on kuitenkin poistettu.

Yhteisen asiakasrekisterin poistaminen vaikeuttaa sote-palvelujen integraatiota ja niissä laadittavan asiakassuunnitelman luontia ja käytettävyyttä. Lisäksi lakiesitys ei ole maakuntauudistuksen päätavoitteiden mukainen. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa painotetaan asiakaskeskeisiä palveluketjuja. Palveluketjujen toimivuus on suoraan verrannollinen tietojen käytettävyyden ja toisaalta kirjaamisen toteutuksen kanssa.

Huomioitavaa on myös se, ettei maakuntien ICT-valmistelu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmäratkaisujen osalta, ottaen huomioon markkinoilla tapahtuvan järjestelmien kehittämistyön, ole enää mahdollista nykyisten aikataulujen mukaisena. Esimerkiksi maakunnan toiminnassa tarvittavien järjestäjän työkalujen laatimisen aikataulu on kriittinen.

Tehty muutos yhteistä asiakasrekisteriä koskevan säädöksen poistamisen osalta vaarantaa koko lasiesitykselle asetettujen tavoitteiden, sekä näihin liittyvien myös lakiluonnoksen vaikutusarvioinnissa viitattujen toiminnallisten ja taloudellisten hyötyjen toteutumisen. Lisäksi muutoksilla on laajemminkin vaikutuksia käynnissä olevan sosiaali- ja terveyspalveluita koskevan maakunta- ja sote-uudistuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan h alakohdan mukaan sosiaali- ja terveystietojen yhteinen käsittely on nimenomaisesti sallittua, mikäli siitä säädetään lailla. Esityksessä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon erillisten henkilörekisterien säilyttämistä on perusteltu käyttötarkoitussidonnaisuudella. Lisäksi esityksessä on todettu, että käyttötarkoitussidonnaisuus ei estä yhteistä rekisteriä, mikäli tästä säädetään lailla. Lisäksi tarvitaan muutoksia muihin

asiakas- ja potilastietojen salassapitoa ja luovutuksia koskeviin säädöksiin. Näitä muutoksia ei toteuteta tässä annettavaan esitykseen, vaan käynnistetään erillinen valmistelu tiedonhallinnan säädösten uudistamiseksi.

Ottaen huomioon maakunta- ja sote-uudistuksen aikataulun, ajallisesti erillinen valmistelu voi aiheuttaa huomattavia taloudellisia ja käytännöllisiä ongelmia koko uudistukselle. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän näkemys on, että tarvittavat uudistukset tulee tehdä lähtökohtaisesti jo tulevaan asiakastietolakiin, jonka jälkeen muu lainsäädäntö uudistettaisiin tämän mukaisesti. Yleisten vallitsevien tulkintaoppien mukaisesti *lex posterior derogat legi priori*, joten uudistus ja yhtenäinen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasrekisteri olisi mahdollinen jo säätämällä siitä uudessa asiakastietolaissa, ilman välittömiä muutoksia muussa lainsäädännössä.

Olennaista on myös huomioida, että tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 4 kohdassa on todettu, että henkilötietojen käsittely olisi suunniteltava niin, että se palvelee ihmistä. Asetuksen mukaan oikeus henkilötietojen suojaan ei ole absoluuttinen; sitä on tarkasteltava suhteessa sen tehtävään yhteiskunnassa ja sen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oltava oikeassa suhteessa muihin perusoikeuksiin. Suomen perustuslain 19 §:n 3 momentissa nimenomaisesti todetaan, että julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Poistamalla ehdotuksesta yhteinen asiakasrekisteri ollaan tilanteessa, jossa henkilötietojen suojaa korostetaan huomattavasti ilman, että ehdotuksesta kävisi ilmi miten poisto vaikuttaa muihin tavoitteisiin. Näitä ovat erityisesti perustuslaissa mainittu kansanterveys sekä maakunta- ja sote-uudistuksen tavoitteet. Tietosuoja-asetuksen voidaan tulkita edellyttävän myös tällaista punnintaa, koska sen mukaan henkilötietojen suojaa on nimenomaisesti tarkasteltava suhteessa muihin intresseihin.

Toimenpide-ehdotukset

Lakiesitys tulisi antaa eduskunnalle aiemmin esitetyn mukaisena yhtenäisen asiakasrekisterin osalta. Asiakastietolaki tulee käsitellä viipymättä, yhdessä kansallisen tietosuojalain ja substanssilakimuutosten kanssa, viimeistään syyskauden 2018 aikana eduskunnassa. Esitys tulisi hyväksyä ja saattaa voimaan siten, että sen toimeenpano maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä 2020 alkaen voidaan mahdollistaa.

Seinäjoella 7.5.2018

Tommi Niemi
vs. hallintojohtaja
Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
tommi.niemi@epshp.fi
06-415 6100, 050-474 6100